

Pojednawczy projekt ustawy przygotowany przez członków Katedry Polityki Prawa Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego¹ w ramach projektu „Oddając głos sędziom i prokuratorom”.

Ustawa

z dnia

o uregulowaniu statusu sędziów, w odniesieniu do których Krajowa Rada Sądownictwa podjęła uchwały w latach 2018-2025 oraz o skutkach orzeczeń wydanych z ich udziałem

PREAMBUŁA

Dostrzegając, że:

1. Krajowa Rada Sądownictwa, której skład został ukształtowany zgodnie z ustawą z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 976) w kształcie ustalonym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) nie jest prawidłowo powołanym organem konstytucyjnym z uwagi na naruszenie zasady trójpodziału władzy, niezawisłości sądów oraz z uwagi na niekonstytucyjne przerwanie kadencji poprzedniej Krajowej Rady Sądownictwa;
2. Trybunał Konstytucyjny nie funkcjonuje w składzie przewidzianym Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, ponieważ od 3 grudnia 2015 r. zasiadają w nim osoby nieuprawnione do orzekania, a orzeczenia wydane z ich udziałem dotknięte są nieusuwalną wadą prawną skutkującą tym, że orzeczenia te uznać należy za nieistniejące;

¹ Zespół: mgr Marcin Wilczyński, dr Michał Janowski, prof. dr hab. Sylwia Wojtczak.

3. sędziowie i asesory sądowi powołani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej po rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której skład został ukształtowany zgodnie z ustawą z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa w kształcie ustalonym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, mogą nie dawać rękojmi należytego sprawowania urzędu, w szczególności co do ich niezawisłości od władzy wykonawczej i ustawodawczej, a orzeczenia zapadłe z ich udziałem mogą potencjalnie naruszać prawo do sądu przewidziane Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej oraz prawem międzynarodowym, przy czym okoliczności powyższe były wielokrotnie stwierdzane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (m.in. w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20) oraz sądów międzynarodowych – Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wyrok Trybunału z dnia 21 grudnia 2023 r. w sprawie C-718/21), Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Wyrok ETPC (Sekcja I) z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21)),

a jednocześnie mając na względzie:

4. stabilność porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, zaufanie obywateli do organów władzy publicznej, zwłaszcza organów wymiaru sprawiedliwości, ochronę praw nabytych i niemożność zmieniania utrwalonych stosunków prawnych, choćby powstałych na podstawie orzeczeń i decyzji wydanych w wadliwej procedurze;
5. prawo każdego obywatela do służby publicznej, konieczność nieprzerwanego funkcjonowania organów wymiaru sprawiedliwości, a także ochronę praw osób, będących funkcjonariuszami państwowymi, choćby ich powołanie nastąpiło w wadliwej procedurze;
6. zasadę nieusuwalności sędziów przewidzianą w art. 180 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z której stosowania nie zwalnia wadliwość procedury powołania sędziego, a której ograniczenie na masową skalę stanowiłoby niebezpieczny precedens konstytucyjny;
7. opinię Komisji Weneckiej (Polska – Wspólna opinia Komisji Weneckiej i Dyrekcji Generalnej ds. Praw Człowieka i Praworządności w sprawie europejskich standardów regulujących status sędziów, przyjęta przez Komisję Wenecką na 140. Sesji plenarnej (Wenecja, 11-12 października 2024 r.), a także wnioski wypływające z powołanych wyżej orzeczeń sądów polskich i międzynarodowych;

świadomy doświadczeń związanych z przywracaniem suwerennego i demokratycznego ustroju Rzeczypospolitej Polskiej po okresie, gdy po zakończeniu II wojny światowej, a przed 1989 r. podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie łamane,

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwała, co następuje:

Dział I.

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa niniejsza określa:

- 1) tryb wznowienia postępowania w sprawie podjęcia przez KRS nieprawidłowo obsadzoną uchwał w przedmiocie:
 - a) przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie sędziego,
 - b) przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie asesora sądowego w sądzie administracyjnym,
 - c) przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o mianowanie asesora sądowego w sądzie powszechnym,
 - d) przeniesienia sędziego w stan spoczynku,
 - e) powrotu sędziego w stanie spoczynku na stanowisko sędziowskie;
- 2) tryb postępowania w ponownym postępowaniu przed KRS;
- 3) tryb wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem wydanym przez sąd, w którego składzie zasiadał sędzia nieprawidłowo powołany, jeżeli uchwała KRS będąca podstawą jego powołania została prawomocnie uchylona;
- 4) wpływ postępowania określonego w punkcie 1) na postępowanie karne i dyscyplinarne wobec sędziów nieprawidłowo powołanych.

Art. 2. Ilekroć w ustawie mowa o:

- 1) Komisji – należy przez to rozumieć Komisję Wznowieniową uregulowaną w niniejszej ustawie;
- 2) KRS – należy przez to rozumieć Krajową Radę Sądownictwa;
- 3) KRS nieprawidłowo obsadzonej – należy przez to rozumieć KRS, której skład został ukształtowany zgodnie z ustawą z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa w kształcie ustalonym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw;
- 4) postępowaniu w przedmiocie testu niezawisłości – należy przez to rozumieć postępowania na skutek wniosków, o których mowa w art. 42a § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334), art. 5a ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1267), art. 23a § 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2250);
- 5) uchwale rekomendującej – należy przez to rozumieć uchwałę KRS nieprawidłowo obsadzonej w przedmiocie:

- a) przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie sędziego oraz asesora sądowego w sądzie administracyjnym,
 - b) przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o mianowanie asesora sądowego w sądzie powszechnym;
- 6) uchwale w przedmiocie stanu spoczynku – należy przez to rozumieć uchwałę KRS nieprawidłowo obsadzonej w przedmiocie:
- a) przeniesienia sędziego w stan spoczynku,
 - b) powrotu sędziego w stanie spoczynku na stanowisko sędziowskie;
- 7) sędziach nieprawidłowo powołanych – należy przez to rozumieć sędziów powołanych i asesorów sądowych powołanych albo mianowanych wskutek wniosku KRS nieprawidłowo obsadzonej, a także sędziów, co do których KRS nieprawidłowo obsadzona wyraziła zgodę na ich powrót ze stanu spoczynku na stanowisko sędziowskie;
- 8) sędziach prawidłowo powołanych – należy przez to rozumieć sędziów i asesorów sądowych, którzy nie są sędziami nieprawidłowo powołanymi;
- 9) sprawie indywidualnej – należy przez to rozumieć postępowanie w przedmiocie wznowienia postępowania przed KRS nieprawidłowo obsadzoną, w którym podjęto uchwałę rekomendującą albo uchwałę w przedmiocie stanu spoczynku co do sędziego nieprawidłowo powołanego;
- 10) organie publicznym – należy przez to rozumieć organ publiczny w rozumieniu ustawy a dnia 22 września 2006 r. o przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy organami publicznymi a przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców (Dz. U. 2021 poz. 2205).

Art. 3. Koszty postępowań uregulowanych niniejszą ustawą ponosi w całości Skarb Państwa.

Dział II.

Postępowanie weryfikacyjne

Rozdział 1.

Przepisy ogólne o postępowaniu weryfikacyjnym

Art. 4.

1. Każde postępowanie w przedmiocie podjęcia przez KRS nieprawidłowo obsadzoną uchwały rekomendującej lub uchwały w przedmiocie stanu spoczynku może być wznowione przez Sąd Wznowieniowy na wniosek Komisji (postępowanie weryfikacyjne).

2. Postępowania w przedmiocie uchwały rekomendującej nie wszczyna się, a wszczęte umarza, jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nie powołał ani nie mianował osoby przedstawionej mu tą uchwałą.

Art. 5.

1. O ile niniejsza ustawa nie stanowi inaczej, w postępowaniu weryfikacyjnym stosuje się odpowiednio następujące przepisy:
 - 1) art. 5-12, 14, 24-27, 30-32, 35 § 1, 39-47, 50, 54-56, 57-58, 63-66, 67-72, 141, 143-144, 260a-260g ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572);
 - 2) art. 156 § 5, 177, 178, 179, 180, 187-191, 215, 285-288, 290 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46).
2. Do postanowień i uchwał organów postępowania weryfikacyjnego stosuje się odpowiednio art. 124-125, 107 §§ 2-3 oraz 109-113 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, a do postanowień i uchwał co do istoty sprawy – art. 10 § 1, 105 § 1, 107 §§ 1-3 oraz 109-113 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.
3. W postępowaniu weryfikacyjnym nie stosuje się art. 45c ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Art. 6. Organem postępowania weryfikacyjnego są: Komisja i zespół Komisji, a po wniesieniu przez Komisję sprawy do sądu – Sąd Wznowieniowy.

Art. 7.

1. Stroną postępowania weryfikacyjnego jest osoba, w odniesieniu do której KRS nieprawidłowo obsadzona podjęła uchwałę, a jeżeli uchwała ta zapadła po przeprowadzeniu konkursu – wszystkie osoby, które w tym konkursie brały udział.
2. O wszczęciu postępowania weryfikacyjnego zawiadamia się strony.

Art. 8.

1. Pełnomocnikiem w postępowaniu weryfikacyjnym może być adwokat, radca prawny, prokurator, sędzia lub asesor sądowy.
2. O odmowie dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze pełnomocnika orzeka organ postępowania weryfikacyjnego. Na postanowienie przysługuje zażalenie, chyba że wydał je Sąd Najwyższy.

Art. 9. Sprawy indywidualne mogą być połączone do wspólnego rozpoznania zarządzeniem Przewodniczącego Komisji albo prezesa Sądu Wznowieniowego, w szczególności jeżeli dotyczą różnych uchwał KRS nieprawidłowo obsadzonej, ale tego samego sędziego nieprawidłowo powołanego, a także jeśli dotyczą różnych sędziów nieprawidłowo powołanych, ale znajdujących się w zbliżonej sytuacji faktycznej i prawnej.

Art. 10. Sędzia nieprawidłowo powołany, którego dotyczy uchwała KRS będąca przedmiotem postępowania weryfikacyjnego, może bez podania powodów odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania lub odmówić składania zeznań. Art. 74 § 1 oraz art. 301 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego stosuje się odpowiednio. O uprawnieniach tych należy pouczyć przesłuchiwanego.

Art. 11. Strony oraz świadkowie mogą uchylić się od odpowiedzi na pytanie, jeżeli udzielenie odpowiedzi mogłoby narazić ich lub osobę dla nich najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17) na odpowiedzialność za przestępstwo, odpowiedzialność dyscyplinarną lub negatywne konsekwencje określone w artykule 36 tej ustawy. Art. 182 § 2, art. 185 i art. 186 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 12. Postępowanie weryfikacyjne ulega zawieszeniu z mocy prawa w razie zaprzestania czynności przez organ wskutek siły wyższej.

Art. 13.

1. Organ zawiesza postępowanie weryfikacyjne:
 - 1) w razie śmierci pełnomocnika strony;
 - 2) utraty przez pełnomocnika strony prawa do bycia pełnomocnikiem.
2. W przypadkach o których mowa w ust. 1 zawieszenie ma skutek od chwili zdarzeń, które je spowodowały.

Art. 14.

1. Organ może zawiesić postępowanie weryfikacyjne, gdy rozpatrzenie sprawy zależy od uprzedniego rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez inny organ lub sąd.
2. Postępowanie dyscyplinarne lub karne w stosunku do sędziego nieprawidłowo powołanego nie może być podstawą zawieszenia postępowania weryfikacyjnego.

Art. 15.

1. Zawieszenie postępowania weryfikacyjnego zawiesza bieg terminów przewidzianych niniejszą ustawą.
2. W okresie zawieszenia podejmuje się jedynie czynności zabezpieczające tok postępowania oraz zmierzające do jego podjęcia.

Art. 16.

1. Gdy ustąpią przyczyny uzasadniające zawieszenie postępowania, organ podejmie postępowanie z urzędu.
2. Organ podejmie postępowania zawieszony na podstawie art. 13 po upływie 14 dni od zawiadomienia strony o tej okoliczności.

Art. 17. Organ umarza postępowanie, gdy jego dalsze prowadzenie stało się zbędne, w szczególności w razie śmierci sędziego nieprawidłowo powołanego albo złożenia go z urzędu orzeczeniem sądu dyscyplinarnego, oraz w przypadkach przewidzianych w ustawie.

Art. 18. Na postanowienie w przedmiocie zawieszenia albo umorzenia postępowania weryfikacyjnego przysługuje zażalenie.

Art. 19. Zażalenie w postępowaniu weryfikacyjnym przysługuje, gdy tak stanowi niniejsza ustawa albo przepisy, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2.

Rozdział 2.

Komisja Wznowieniowa i postępowanie przed nią

Oddział 1.

Ustrój Komisji Wznowieniowej

Art. 20.

1. Komisja liczy 45 członków:
 - 1) 5 wskazanych przez Naczelną Radę Adwokacką spośród adwokatów;
 - 2) 5 wskazanych przez Krajową Izbę Radców Prawnych spośród radców prawnych;
 - 3) 5 wskazanych przez rektorów uczelni publicznych prowadzące kierunek prawo, spośród zatrudnionych w tych uczelniach nauczycieli akademickich lub pracowników naukowych, posiadających stopień doktora habilitowanego nauk prawnych lub tytuł profesora nauk prawnych;

- 4) wybranych przez sędziów w głosowaniu bezpośrednim i tajnym prawidłowo powołanych spośród siebie:
 - a) w Sądzie Najwyższym – 1 sędzia,
 - b) w sądach apelacyjnych – 1 sędzia,
 - c) w sądach okręgowych – 2 sędziów,
 - d) w sądach rejonowych – 8 sędziów,
 - e) w sądach wojskowych – 1 sędzia,
 - f) w Naczelnym Sądzie Administracyjnym – 1 sędzia,
 - g) w wojewódzkich sądach administracyjnych – 1 sędzia;
 - 5) 15 wskazanych przez Naczelną Radę Prokuratorów spośród prokuratorów.
2. Mandat członka Komisji wygasa w razie jego:
- 1) śmierci;
 - 2) rezygnacji ze sprawowanej funkcji;
 - 3) utraty prawa do wykonywania zawodu albo utraty stanowiska, które były podstawą wyboru.

Art. 21. Szczegółowy sposób przeprowadzenia wyboru członków Komisji, w tym również wyboru uzupełniającego w razie wygaśnięcia mandatu członka Komisji, biorąc pod uwagę specyfikę każdej z grup członków, o których mowa w art. 20 ust. 1, określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości wydane w terminie 14 dni od dnia wejścia ustawy w życie.

Art. 22. Do zadań Komisji należy w szczególności:

- 1) przedstawienie Sądowi Wznowieniowemu wniosków co do decyzji w przedmiocie uchylenie uchwały rekomendującej albo uchwały w przedmiocie stanu spoczynku;
- 2) zatwierdzenie sprawozdania, które Przewodniczący Komisji przedstawia Sejmowi co 2 miesiące.

Art. 23.

1. Uchwały Komisji oraz postanowienia zespołów Komisji zapadają zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy jej członków, w głosowaniu jawnym.
2. Komisja może w swoim regulaminie określić tryb głosowania obiegowego.

Art. 24.

1. Komisja wybiera ze swego grona Przewodniczącego i uchwała swój regulamin.
2. Przewodniczący Komisji:
 - 1) reprezentuje Komisję na zewnątrz;
 - 2) kieruje pracami Komisji;

- 3) czuwa nad sprawnym tokiem postępowań przed Komisją i może w tym zakresie wydawać polecenia nadzorcze zespołom Komisji i ich członkom;
 - 4) wykonuje inne zadania przewidziane regulaminem Komisji;
 - 5) przedstawia Sejmowi sprawozdanie, o którym mowa w art. 22 pkt 2.
3. Polecenia nadzorcze Przewodniczącego Komisji powinny wskazywać, jakiego uchybienia sprawności postępowania dotyczą i termin na ich usunięcie. Polecenia nadzorcze mogą zawierać jedynie nakaz podjęcia określonej czynności, nie mogą jednak dotyczyć jej treści.
 4. Niewykonanie polecenia nadzorczego może być podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej na zasadach właściwych dla zawodu wykonywanego przez członka Komisji

Art. 25. Obsługę administracyjną Komisji zapewnia Ministerstwo Sprawiedliwości.

Oddział 2.

Postępowanie przed Komisją Wznowieniową

Art. 26.

1. Postępowanie w sprawach indywidualnych wszczyna się z urzędu.
2. Postępowanie w sprawie indywidualnej prowadzi zespół Komisji.
3. Do zadań zespołu Komisji należy:
 - 1) załączenie do akt sprawy akt postępowania przed KRS nieprawidłowo obsadzoną co do uchwał rekomendujących oraz uchwał w przedmiocie stanu spoczynku;
 - 3) zebranie akt, które powinny były być zgromadzone dla rzetelnego przeprowadzenia postępowania co do uchwał rekomendujących oraz uchwał w przedmiocie stanu spoczynku;
 - 4) przesłuchanie stron postępowania weryfikacyjnego;
 - 5) przesłuchanie w charakterze świadków wszystkich osób, których wymaga stan sprawy, w szczególności członków KRS nieprawidłowo obsadzonej;
 - 6) przeprowadzenie innych niezbędnych dla właściwego rozstrzygnięcia sprawy dowodów;
 - 7) zabezpieczenie dowodów na potrzeby postępowania dyscyplinarnego lub karnego przed ich przekazaniem organowi właściwemu;
 - 8) przedstawienie Komisji rekomendacji co do treści uchwały, o której mowa w art. 31 ust. 1.
4. Zespół Komisji może w szczególności zwracać się do organów państwowych, w tym sądów, o złożenie dokumentów lub akt spraw, określonych w ust. 3 – a organy te mają obowiązek dokumenty lub akta spraw udostępnić.

Art. 27.

1. Skład zespołów Komisji ustala się w drodze losowania.
2. Zespoły Komisji są trzyosobowe, a w ich skład wchodzi: 1 sędzia, 1 prokurator oraz 1 członek Komisji z grup, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1-3.
3. Sprawy indywidualne są przydzielane zespołom Komisji w sposób przewidziany regulaminem Komisji.
4. Sposób wskazania przewodniczącego zespołu Komisji oraz jego uprawnienia określa regulamin Komisji.

Art. 28.

1. W postępowaniu weryfikacyjnym przed Komisją, zespół Komisji rozstrzyga postanowieniem wszelkie kwestie niezastrzeżone dla uchwał Komisji w pełnym składzie.
2. W sprawach niewymagających postanowienia ani uchwały, w szczególności w sprawach przewidzianych regulaminem Komisji, przewodniczący Komisji albo przewodniczący zespołu Komisji wydają zarządzenia.
3. Uchwały pełnego składu Komisji wymagają:
 - 1) zatwierdzenie sprawozdania, o którym mowa w art. 22 pkt 2;
 - 2) rozstrzygnięcie wniosku o wyłączenie członka Komisji od rozpoznania sprawy indywidualnej;
 - 3) sprawy, co do których niniejsza ustawa wprost przewiduje formę uchwały pełnego składu Komisji.

Art. 29.

1. Postępowanie przed Komisją należy zakończyć w ciągu 18 miesięcy od jego wszczęcia, nie później niż przed upływem 2 lat od dnia wejścia ustawy w życie.
2. Po przekroczeniu terminu przewidzianego postępowanie umarza się i nie może być ono ponownie wszczęte.

Art. 30. Zażalenie na postanowienia zespołu Komisji rozpoznaje Komisja w pełnym składzie.

Art. 31.

1. Po zakończeniu postępowania weryfikacyjnego Komisja w pełnym składzie podejmuje uchwałę o przedstawieniu akt sprawy indywidualnej Sądowi Wznowieniowemu wskazując, czy rekomenduje mu wznowienie postępowania przed -KRS nieprawidłowo obsadzoną, czy też odmowę wznowienia.
2. Jeżeli Komisja prowadziła jedno postępowanie w połączonych sprawach indywidualnych, przedstawia się je oddzielnie z osobną rekomendacją dla każdej z nich.

Rozdział 3.

Sąd Wznowieniowy i postępowanie przed nim

Oddział 1.

Ustrój Sądu Wznowieniowego

Art. 32.

1. Sądem Wznowieniowym jest w pierwszej instancji sąd apelacyjny właściwy ze względu na ostatnie miejsce służbowe sędziego nieprawidłowo powołanego, którego dotyczy postępowanie, a w drugiej instancji – Sąd Najwyższy.
2. W przypadku sędziów nieprawidłowo powołanych będących sędziami sądu apelacyjnego albo Sądu Najwyższego lub Najwyższego Sądu Administracyjnego, Sądem Wznowieniowym w pierwszej instancji jest Sąd Najwyższy.

Oddział 2.

Postępowanie przed Sądem Wznowieniowym

Art. 33. W pierwszej instancji Sąd Wznowieniowy orzeka w składzie 5 sędziów, losowanych spośród wszystkich prawidłowo powołanych sędziów tego sądu.

Art. 34. Stroną postępowania weryfikacyjnego przed Sądem Weryfikacyjnym jest również Komisja.

Art. 35.

1. Postępowanie weryfikacyjne przed Sądem Wznowieniowym powinno zakończyć się w ciągu 18 miesięcy od dnia przedstawienia sprawy przez Komisję, nie później niż przed upływem 3 lat od dnia wejścia ustawy w życie.
2. Po upływie terminu przewidzianego w ust. 1 postępowanie umarza się i nie może być ono ponownie wszczęte.

Art. 36. Do postępowania przed Sądem Wznowieniowym stosuje się odpowiednio przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 867) o sprawach pilnych.

Art. 37.

1. Na postanowienia Sądu Wznowieniowego, inne niż postanowienie co do istoty sprawy, przysługuje zażalenie do innego składu prawidłowo powołanych sędziów tego sądu, a jeżeli składu takiego nie można utworzyć – do Sądu Najwyższego.
2. Sąd Najwyższy orzeka w składzie 5 sędziów, losowanych spośród wszystkich prawidłowo powołanych sędziów tego sądu.

Art. 38. Po przeprowadzeniu postępowania, Sąd Wznowieniowy wydaje postanowienie co do istoty sprawy, w którym odmawia uchylenia uchwały rekomendującej lub przedłużającej albo uchyla uchwałę rekomendującą lub uchwałę w przedmiocie stanu spoczynku w całości albo w odpowiedniej części.

Art. 39.

1. Uchylenie uchwały rekomendującej lub uchwały w przedmiocie stanu spoczynku może nastąpić jedynie w przypadku, gdy:
 - 1) postępowanie przed KRS nieprawidłowo obsadzoną naruszało przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa w brzmieniu, które obowiązywało w czasie prowadzenia tego postępowania, w szczególności jej art. 21, 28, 29-39, 41-42, 44a-44b, jeżeli stwierdzone naruszenie mogło mieć wpływ na wynik sprawy;
 - 2) uchwała została podjęta na skutek przestępstwa;
 - 3) uchwała rekomendująca została podjęta w stosunku do osoby, która nie spełniała warunków do powołania na dane stanowisko sędziego bądź też powołania albo mianowania na dane stanowisko asesora sądowego w myśl przepisów: ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, ustawy z dnia 25 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych oraz ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 662) – w brzmieniu obowiązującym w dniu podjęcia uchwały;
 - 4) jeżeli uchwała została podjęta po przeprowadzeniu konkursu – analiza zgromadzonych dokumentów uzasadnia wniosek, że w sposób oczywisty inna osoba biorąca udział w konkursie była lepszym kandydatem na stanowisko sędziego;
 - 5) uchwała w przedmiocie stanu spoczynku została podjęta z naruszeniem art. 69 § 1b, 70, 71 albo 73 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.
2. Podstawą uchylenia uchwały rekomendującej lub przedłużającej nie może być sam fakt, że KRS nieprawidłowo obsadzona została ukształtowana z naruszeniem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i prawa międzynarodowego.

3. Jeżeli uchybienie dotyczy jedynie części uchwały rekomendującej lub uchwały w przedmiocie stanu spoczynku, w szczególności gdy uchwała ta dotyczy wielu osób, uchylenie może nastąpić tylko w odpowiedniej części.

Art. 40. Jeżeli uchybienie nie dotyczy wszystkich uchwał dotyczących tej samej osoby, a pozostałe uchwały stałyby się bezprzedmiotowe albo wadliwe po uchyleniu co najmniej jednej z nich, Sąd Wznowieniowy uchyla wszystkie powiązane w ten sposób uchwały, choćby nie były dotknięte uchybieniami.

Art. 41. Przy wydawaniu orzeczenia co do istoty sprawy, Sąd Wznowieniowy bierze pod uwagę w szczególności:

- 1) powiązania pomiędzy osobami co do których podjęto uchwały rekomendujące lub uchwały w przedmiocie stanu spoczynku a członkami KRS nieprawidłowo obsadzonej, które powinny były skutkować wyłączeniem od rozpoznawania sprawy poszczególnych członków KRS nieprawidłowo obsadzonej,
- 2) powiązania pomiędzy osobami co do których podjęto uchwały rekomendujące lub uchwały w przedmiocie stanu spoczynku a władzą wykonawczą lub ustawodawczą, które w chwili podejmowania uchwały przez KRS nieprawidłowo obsadzoną mogły uzasadniać wątpliwości co do niezawisłości sędziego nieprawidłowo powołanego, zwłaszcza gdy jego zachowanie po objęciu stanowiska albo wynik postępowania w przedmiocie testu niezawisłości potwierdza te wątpliwości;
- 3) treść dokumentów, o których mowa w art. 57a ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;
- 4) treść oceny kwalifikacji kandydata na stanowisko sędziego oraz stanowiska właściwych organów w przedmiocie kandydatury.

Art. 42. Jeżeli Sąd Wznowieniowy orzekł o uchyleniu uchwały choćby w części, równocześnie:

- 1) jeżeli uchylenie dotyczy uchwały rekomendującej powołanie na stanowisko sędziego osoby innej niż asesor sądowy w sądzie rejonowym – orzeka o powrocie tej osoby na stanowisko w organach publicznych zajmowane przed wydaniem uchylonej uchwały przez KRS nieprawidłowo obsadzoną;
- 2) jeżeli uchylenie dotyczy uchwały rekomendującej powołanie na stanowisko sędziego asesora sądowego w sądzie administracyjnym – orzeka o powrocie takiej osoby na stanowisko w organach publicznych zajmowane przed wydaniem uchylonej uchwały przez KRS nieprawidłowo obsadzoną;

- 3) jeżeli uchylenie dotyczy uchwały rekomendującej powołanie na stanowisko sędziego asesora sądowego w sądzie rejonowym – orzeka o przeniesieniu takiego sędziego nieprawidłowo powołanego w stan spoczynku;
- 4) jeżeli uchylenie dotyczy uchwały rekomendującej mianowanie asesora sądowego w sądzie powszechnym – orzeka o złożeniu tego asesora sądowego z urzędu;
- 5) jeżeli uchylenie dotyczy uchwały w przedmiocie przeniesienia sędziego w stan spoczynku – orzeka o powrocie sędziego nieprawidłowo powołanego na stanowisko sędziowskie zajmowane przed wydaniem uchylonej uchwały przez KRS nieprawidłowo obsadzoną;
- 6) jeżeli uchylenie dotyczy uchwały w przedmiocie powrotu sędziego w stanie spoczynku na stanowisko sędziowskie – orzeka o przeniesieniu sędziego nieprawidłowo powołanego w stan spoczynku.

Art. 43.

1. Jeżeli stanowisko w organach publicznych zajmowane przez sędziego nieprawidłowo powołanego przed wydaniem uchylonej uchwały przez KRS nieprawidłowo obsadzoną nie istnieje albo jest już zajęte w sposób, który czyni niemożliwym powrót na to stanowisko, Sąd Wznowieniowy orzeka o przeniesieniu tego sędziego w stan spoczynku.
2. Jeżeli stanowisko zajmowane przez sędziego nieprawidłowo powołanego przed wydaniem uchylonej uchwały przez KRS nieprawidłowo obsadzoną jest stanowiskiem w Izbie Dyscyplinarnej, Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych lub Izbie Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego, Sąd Wznowieniowy po zasięgnięciu opinii prezesów innych izb Sądu Najwyższego orzeka o przeniesieniu sędziego nieprawidłowo powołanego do innej izby Sądu Najwyższego albo o przeniesieniu tego sędziego w stan spoczynku.

Art. 44. Jeżeli sędzia nieprawidłowo powołany, przed wydaniem uchylonej uchwały przez KRS nieprawidłowo obsadzoną nie zajmował stanowiska w organach publicznych, Sąd Wznowieniowy orzeka o przeniesieniu tego sędziego w stan spoczynku.

Art. 45.

1. Mimo uchylenia uchwały, Sąd Wznowieniowy nie orzeka o kwestii określonej w art. 42 pkt 5, jeżeli sędzia nieprawidłowo powołany, którego dotyczy uchylona uchwała, nabył już prawo do stanu spoczynku na innej podstawie, niż uchylona uchwała, a zamiast tego przenosi go w stan spoczynku, wskazując podstawę i dzień przeniesienia.
2. Mimo uchylenia uchwały, Sąd Wznowieniowy nie orzeka o kwestii określonej w art. 42 pkt 6, jeżeli sędzia nieprawidłowo powołany, którego dotyczy uchylona uchwała, przeszedł już w stan spoczynku na innej podstawie.

Art. 46.

1. Od postanowienia co do istoty sprawy wydanego w I instancji stronom przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego.
2. Sąd Najwyższy rozpoznaje odwołanie w składzie 7 sędziów, losowanych spośród wszystkich prawidłowo powołanych sędziów tego sądu.
3. Po przeprowadzeniu postępowania, Sąd Najwyższy wydaje postanowienie, którym:
 - 1) utrzymuje w mocy zaskarżone postanowienie albo
 - 2) uchyla zaskarżone postanowienie w całości albo w części i w tym zakresie orzeka co do istoty sprawy albo uchylając to postanowienie – umarza postępowanie pierwszej instancji w całości albo w części w przypadkach przewidzianych w ustawie, albo
 - 3) umarza postępowanie w przedmiocie odwołania w przypadkach przewidzianych w ustawie.

Oddział 3.

Skutki postanowienia Sądu Wznowieniowego

Art. 47.

1. Prawomocne postanowienia Sądu Wznowieniowego ogłasza się w Monitorze Polskim i na stronie internetowej sądu, w którym pełni służbę sędzia nieprawidłowo powołany, co do którego wydano postanowienie.
2. Odpis prawomocnego postanowienia Sądu Wznowieniowego doręcza się prezesowi sądu, w którym pełni służbę sędzia nieprawidłowo powołany, co do którego wydano postanowienie.

Art. 48. W razie prawomocnej odmowy uchylecia uchwały rekomendującej lub przedłużającej, a także w razie prawomocnego umorzenia postępowania przed organem postępowania weryfikacyjnego, fakt, że sędzia jest sędzią nieprawidłowo powołanym nie może być skutecznie podnoszony w żadnym postępowaniu, w szczególności administracyjnym, cywilnym, karnym lub dyscyplinarnym.

Art. 49. Jeżeli Sąd Wznowieniowy orzekł o powrocie sędziego nieprawidłowo powołanego na stanowisko sędziego zajmowane przed wydaniem uchylonej uchwały, do prowadzenia przez tego sędziego spraw dotychczas mu przydzielonych stosuje się odpowiednio art. 47b §§ 4-6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Art. 50. W zakresie uprawnień sędziego nieprawidłowo powołanego przysługujących mu na podstawie prawa pracy albo przepisów o stanie spoczynku:

- 1) okres zajmowania przez sędziego nieprawidłowo powołanego stanowiska w oparciu o uchyloną uchwałę rekomendującą uważa się za okres pozostawania w stosunku służbowym na stanowisku w organach publicznych zajmowanym przez niego przed wydaniem tej uchwały,
- 2) okres zajmowania przez sędziego nieprawidłowo powołanego stanowiska w oparciu o uchyloną uchwałę w przedmiocie powrotu sędziego w stanie spoczynku na stanowisko sędziowskie uważa się za okres pozostawania w stosunku służbowym na tym stanowisku.

Art. 51.

1. W przypadkach określonych w art. 42 pkt 4 asesor sądowy ma prawo objąć stanowisko referendarza sądowego w sądzie, w którym ostatnio pełnił służbę.
2. Objęcie stanowiska następuje przez oświadczenie złożone przez osobę uprawnioną prezesowi właściwego sądu w terminie 30 dni od uprawomocnienia się postanowienia Sądu Wznowieniowego. W razie niezłożenia oświadczenia w terminie, objęcie przez uprawnioną osobę stanowiska referendarza może nastąpić tylko na zasadach ogólnych.

Art. 52. Do uprawnień wynikających ze stanu spoczynku przewidzianego niniejszą stosuje się przepisy o przeniesieniu w stan spoczynku w razie zmiany ustroju sądów.

Dział III.

Ponowne postępowanie przed KRS

Art. 53.

1. W razie prawomocnego uchylenia uchwały rekomendującej lub uchwały w przedmiocie stanu spoczynku, Sąd Wznowieniowy informuje o tym KRS.
2. Ponowne postępowanie przed KRS co do podjęcia uchwały rekomendującej lub uchwały w przedmiocie stanu spoczynku może być wszczęte przez KRS z urzędu albo na wniosek strony postępowania weryfikacyjnego („ponowne postępowanie”).

Art. 54. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie ponowne postępowanie przed KRS toczy się na zasadach ogólnych.

Art. 55. Do akt ponownego postępowania przed KRS załącza się akta postępowania przed KRS nieprawidłowo obsadzoną, w którym wydano uchyloną uchwałę („poprzednie postępowanie”).

Art. 56.

1. O wszczęciu ponownego postępowania KRS zawiadamia osoby, które brały udział w poprzednim postępowaniu.
2. Osoby, o których mowa w ust. 1, mają prawo wzięcia udziału w ponownym postępowaniu, jeżeli złożą do KRS wnioski o dopuszczenie do udziału w nim w terminie 14 dni od otrzymania zawiadomienia o wszczęciu tego postępowania.
3. Osoba, o której mowa w ust. 1 może jednocześnie wziąć udział tylko w jednym konkursie w sprawie powołania na stanowisko sędziego.
4. W ponownym postępowaniu KRS bierze pod uwagę dokumenty dotyczące osób, o których mowa w ust. 1, zgromadzone w poprzednim postępowaniu.

Dział IV.

Wznowienie postępowań co do orzeczeń

Art. 57.

1. W terminie roku od prawomocnego uchylenia uchwały rekomendującej lub w przedmiocie stanu spoczynku, w stosunku do orzeczeń wydanych z udziałem sędziego nieprawidłowo powołanego wydanych w okresie, w którym zajmował stanowisko w oparciu o uchyloną uchwałę:
 - 1) w sprawach zakończonych prawomocnym orzeczeniem można wnosić o wznowienie postępowania na zasadach ogólnych właściwych dla danego postępowania powołując się na uchylenie uchwały rekomendującej lub przedłużającej,
 - 2) w sprawach w toku, zaskarżając nieprawomocne orzeczenie na zasadach ogólnych właściwych dla danego postępowania, można powołać się na uchylenie uchwały rekomendującej lub przedłużającej.
2. Sąd orzekający w przedmiocie wznowienia albo zaskarżenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, wznawia postępowanie albo uwzględnia zarzut i uchyla zaskarżone orzeczenie, jeżeli:
 - 1) w wydaniu orzeczenia brał udział sędzia nieprawidłowo powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej, Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych lub Izbie Odpowiedzialności Zawodowej albo
 - 2) w konkretnych okolicznościach sprawy doszło do naruszenia przez sędziego powołanego wskutek uchylonej uchwały standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,

a przy tym jednocześnie w toku postępowania strona podnosiła, że skład sądu został ukształtowany w sposób sprzeczny z prawem ze względu na udział w nim sędziego nieprawidłowo powołanego;

Art. 58.

1. Postępowanie nie może być wznowione, a zarzut uwzględniony i orzeczenie uchylone, jeżeli:
 - 1) strona nie złożyła wniosku o wszczęcie postępowania w przedmiocie testu niezawisłości, mimo że miała taką możliwość, albo jeżeli został on oddalony,
 - 2) orzeczenie zostało wydane przed 23 stycznia 2020 r.,
 - 3) orzeczenie zostało wydane w postępowaniu karnym toczącym się w dniu 23 stycznia 2020 r., jeżeli pomiędzy tą datą a wydaniem orzeczenia nie doszło do zmiany składu sądu,
 - 4) prawomocne orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne.
2. Ograniczenie z ust. 1 pkt 1) nie ma zastosowania, jeżeli w postępowaniu w przedmiocie testu niezawisłości orzekał sędzia nieprawidłowo powołany.
3. Ograniczenie z ust. 1 pkt 2) nie ma zastosowania do orzeczeń wydanych Izbach Sądu Najwyższego: Dyscyplinarnej, Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych lub Odpowiedzialności Zawodowej.
4. Ograniczenie z ust. 1 pkt 3) nie ma zastosowania do postępowań prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2024 r. poz. 977) i ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2024 r. poz. 628).

Art. 59.

1. Jeżeli prawomocne orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne sąd orzekający w przedmiocie wznowienia stwierdza, że orzeczenie zostało wydane z naruszeniem prawa.
2. Osoby, które wskutek wydania tego orzeczenia poniosły szkodę, mogą dochodzić odszkodowania na zasadach przewidzianych w art. 417¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061).

Dział V.

Wpływ postępowania weryfikacyjnego na postępowania dyscyplinarne i karne

Art. 60. Jeżeli w toku postępowania przed Komisją, Sądem Wznowieniowym albo w toku ponownego postępowania przed KRS, co najmniej jeden z tych organów uzna, że w stosunku do sędziego nieprawidłowo powołanego zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania karnego lub dyscyplinarnego, zawiadamia o tym właściwe organy, zabezpieczając dowody w stosownym zakresie.

Art. 61. Postępowanie karne lub dyscyplinarne w stosunku do sędziego nieprawidłowo powołanego toczy się na zasadach ogólnych.

Art. 62.

1. Wszczęcie postępowania weryfikacyjnego przerywa bieg przedawnienia co do czynów, które mogą być przedmiotem postępowania karnego lub dyscyplinarnego, popełnionych przez sędziów nieprawidłowo powołanych w związku z udziałem w procedurze przed KRS nieprawidłowo obsadzoną lub w trakcie zajmowania stanowiska w oparciu o uchyloną uchwałę rekomendującą albo uchwałę w przedmiocie stanu spoczynku.
2. Po przerwaniu, termin przedawnienia, o którym mowa w ust. 1 biegnie na nowo.
3. W razie umorzenia postępowania weryfikacyjnego na skutek upływu terminu na jego przeprowadzenie, skutek przerwania biegu przedawnienia określony w ust. 1 nie zachodzi, chyba że co do danego czynu wszczęto już postępowanie karne lub dyscyplinarne.

Dział VI.

Przepis końcowy

Art. 63. Ustawa wchodzi w życie po upływie czternastu dni od dnia ogłoszenia.